

ผ้าไหมสวย

ทินกร อัดไพบูลย์และคณะ

๗๑๓ ๓๒๐๙๕๙๓

ท

793.3209593

ท446ร

ชามนุษยศาสตร์

และสังคมศาสตร์

วิทยาลัยครูอุบลราชธานี

หอสมุดแห่งชาติ
จังหวัดจันทบุรี

ร่ำทั้งหวาย

กรมศิลปากร

หอสมุดแห่งชาติ
11 ก.ค. 2526
กรมศิลปากร

ทินกร อัครไพฑูรย์ และคณะ

หอสมุดแห่งชาติ

หอสมุดแห่งชาติสาขาบรรณคดี

ร.๙ นครราชสีมา

คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วิทยาลัยครูอุบลราชธานี

เลขห้อง 105

เลขหมู่ 793.3209593

71 446 ร

5.4647

สำนักพิมพ์และบรรณารักษ์ หอสมุดแห่งชาติ

พิมพ์ที่หอสมุดแห่งชาติ

หอสมุดแห่งชาติ

นครราชสีมา

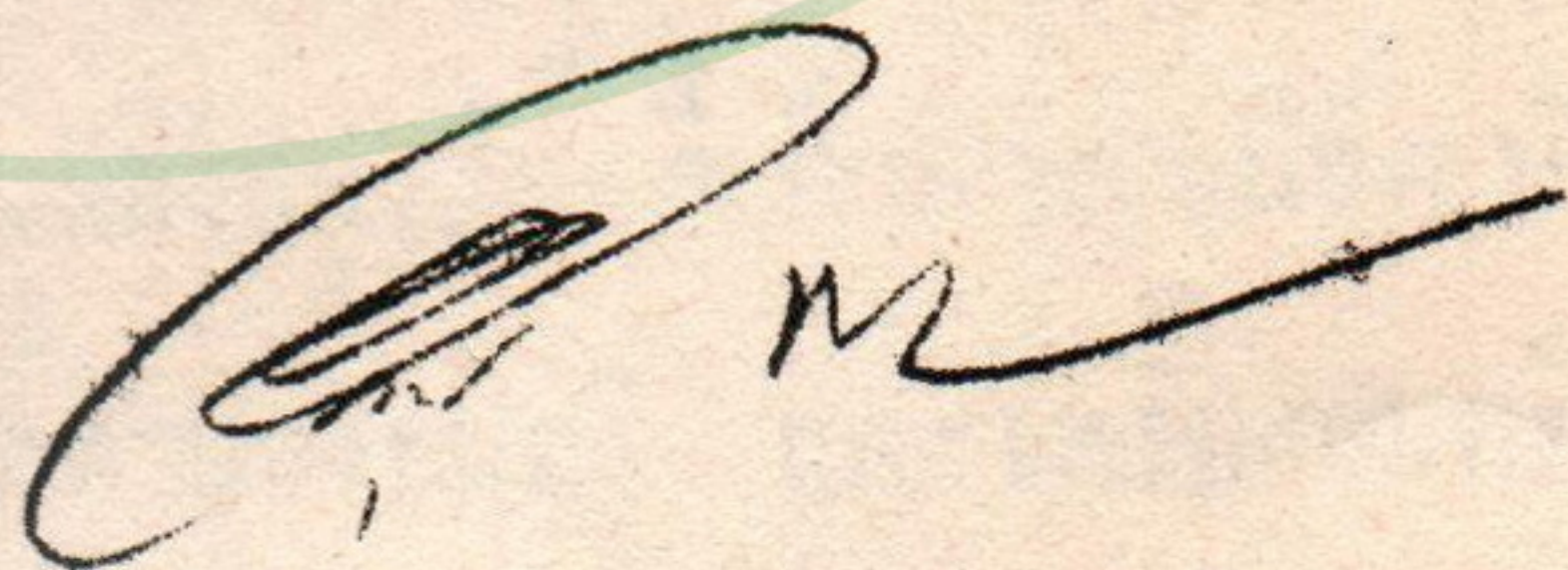
คำนำ

จุดสารบัญนี้เกิดขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าเรื่อง "รำตงหวาย" ของอาจารย์ทินกร อัครไพฑูรย์ อาจารย์ถนอม ศรีทานันท์ และอาจารย์ศิริเพ็ญ อัครไพฑูรย์ ตามโครงการวิจัยเผยแพร่ และอนุรักษ์วัฒนธรรม ของกรมการฝึกหัดครูที่มอบให้คณะวิชามนุษยศาสตร์ ๑ วิทยาลัยครูอุบลราชธานี ดำเนินการ

รำตงหวายนั้นเข้าใจว่าจะเป็นที่รู้จักครั้งแรกที่ อ. เขมราฐ ต่อมาภาควิชานาฏศิลป์ ของวิทยาลัยครูอุบลราชธานี ได้นำมาแสดงและเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางก่อนที่อื่น จนเป็นที่สนใจของคนทั่วไปและรู้จัก รำตงหวายว่าเป็นของจังหวัดอุบลราชธานี

ผู้ศึกษาค้นคว้าเห็นความสำคัญของเรื่องนี้จึงได้พยายามติดตามไปศึกษาค้นคว้าจากแหล่ง ข้อมูลเดิมที่คิดว่าเป็นต้นตอของรำตงหวาย คือ หมู่บ้านเจียด ตำบลเจียด อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี โดยเดินทางไปพักแรมอยู่ที่นั่น ผู้ศึกษาได้รับชมการแสดงของชาวบ้านเจียด ได้อัดเทปคำร้อง และถ่ายภาพมาเป็นจำนวนมาก แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าไม่สามารถจะนำภาพเหล่านั้น มาตีพิมพ์ในจุดสารบัญนี้ได้ เพราะไม่มีทุนสำหรับทำบล็อก หรือออฟเซต คงเก็บไว้แต่ในต้นฉบับเท่านั้น จึงคิดว่าโอกาสต่อไปจะได้ศึกษาวิเคราะห์เรื่องนี้ละเอียดอีกครั้ง และควรนำภาพเหล่านั้นมาตีพิมพ์ ตลอดจนนำมวนเทปคำร้องของชาวบ้านมาประกอบด้วยก็จะดีไม่น้อย

ในนามของคณะวิชามนุษยศาสตร์ ๑ ขอขอบคุณผู้ศึกษาค้นคว้าและกรมการฝึกหัดครูที่ได้ให้ทุนสนับสนุน หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเรื่องนี้จะ เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าด้านนาฏศิลป์ได้อย่างดี

(นายอุดม พรประเสริฐ)

๑

แบบเสนอโครงการวิจัย เผยแพร่และอนุรักษ์วัฒนธรรม

๑. ผู้เสนอโครงการ

ภาควิชา

๒. ชื่อโครงการ

๓. หลักการและเหตุผล

นายพินกร อัครไพฑูรย์ และนางศิริเพ็ญ อัครไพฑูรย์
คณตรีศึกษา และ นาฏศิลป์ คณะวิชา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
"ประวัติความเป็นมาของรำตงหวาย ของตำบลบ้านเจียด อ. เขมราฐ
จังหวัดอุบลราชธานี"

เนื่องจากภาควิชาคณตรีและภาควิชานาฏศิลป์ยังไม่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการฟ้อน
รำ การแสดงดนตรีพื้นเมืองของชาวอำเภอตาง ในจังหวัดอุบลฯ อย่างแท้
จริง แต่ที่เคยได้ศึกษาย่างแล้วครั้งหนึ่ง เมื่อปีที่ผ่านมาประมาณเดือน
กรกฎาคม ๒๕๒๒ ชาวเจ้า และ อาจารย์ศิริเพ็ญ ภาควิชานาฏศิลป์ได้
ไปพบอาจารย์ประคิษฐ์ แก้วหิน ครูใหญ่ ร.ร. บ้านเจียด เพื่อศึกษาประวัติ
การทำ คณตรีประกอบรำตงหวายและได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีในครั้งนั้น
แต่ก็ไม่ได้บันทึกไว้เป็นหลักฐาน ถึงกระนั้นได้นำรำตงหวายชุดนี้ออกแสดงแล้ว
ที่กรุงเทพฯ และมหาสารคามและจึงต้องการจะไปศึกษาให้เป็นหลักฐานทาง
ศิลปประจำพื้นเมืองของจังหวัดอุบลราชธานี ต่อไป

๔. ความมุ่งหมาย

๑. เพื่อสร้าง รักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณี
๒. เพื่อรักษาและพัฒนารำพื้นเมือง
๓. เพื่อสร้างไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชาวจังหวัดอุบลราชธานี
๔. เพื่อภาควิชาคณตรีและภาควิชานาฏศิลป์จะได้รวบรวมเป็นบันทึกไว้ เป็น
ของอนุชนรุ่นหลังและไว้เพื่อศึกษาของนิสิต นักศึกษารุ่นต่อไป

๕. เป้าหมาย

๑. คาดว่าจะได้ทำนองคณตรี และเครื่องดนตรีประกอบการแสดงรำตงหวาย
๒. จะได้นำรำซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดจริง ๆ ของรำตงหวาย
๓. จะได้รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของชาว อ. เขมราฐ จ. อุบลฯ

๖. แหล่งข้อมูล

๑. โรงเรียนบ้านเจียด
๒. หมู่บ้าน บ้านเจียด ตำบลเจียด อ. เขมราฐ จ. อุบลราชธานี
๓. ครูใหญ่ ผู้ใหญ่บ้าน และ ชาวบ้านเจียดทุกคน

๗. วิธีดำเนินการ

๑. ติดต่อครูใหญ่ ร.ร.บ้านเจียก ผู้ใหญ่บ้าน ชาวบ้าน
๒. เตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ สำหรับบันทึกการแสดงของชาวบ้านที่แสดงให้ดู เช่น
 - ๒.๑ เทป เครื่องอัดเทป และเครื่องขยายเสียง
 - ๒.๒ ฟิล์ม พร้อมควยกล้องถ่ายภาพ
 - ๒.๓ สมุดบันทึก จด หลักฐานรายการที่แสดง บันทึกคำสัมภาษณ์
๓. จะออกไปเป็นคณะ หรือกลุ่มโดยใช้นักศึกษาวิชาโทนาฏศิลป์ และวิชาดนตรี เลือกพร้อมอาจารย์ผู้สนใจ ประมาณ ๗ - ๑๐ คน
๔. การไปสำรวจศึกษาจะท่องเที่ยวแรม ๑ คืน
๕. ต้องใช้ยานพาหนะรถยนต์ บรรทุกเล็ก หนึ่งคัน

๘. ระยะเวลาในการดำเนินงาน

๒ สัปดาห์ ๑ สิงหาคม - ๑๕ กันยายน ๒๕๒๓

๙. งบประมาณรายจ่าย

๑.	ค่าตอบแทนผู้แสดง วิทยากร	๒,๐๐๐	บาท
๒.	ค่ามวนเทป	๒๐๐	บาท
๓.	ค่าฟิล์ม	๓๐๐	บาท
๔.	ค่าล้าง - อัด ขยาย	๕๐๐	บาท
๕.	ค่าเบียงเลี้ยงอาหาร	๑,๐๐๐	บาท
๖.	ค่าน้ำมันรถยนต์ และ ค่าเช่ารถยนต์	๑,๒๐๐	บาท
๗.	ค่าวัสดุที่อาจจะซื้อตามท้องถิ่น เช่น เสื้อ ผาญง เครื่องดนตรีบางชนิด เพื่อเป็นการอุดหนุนชาวบ้าน	๑,๐๐๐	บาท
	รวม	๖,๒๐๐	บาท

๑๐. ผลที่คาดว่าจะได้

จะได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมประเพณี และ วิทยาลัยครูซึ่งเป็นศูนย์วัฒนธรรม
ก็จะมีกาแสดงซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาวอุบลราชธานีสืบต่อไป ตลอดจนเป็น
ของชุมชนเมือง

สถานที่ศึกษา

บ้านม่วงเจียกและบ้านเจียก ตำบลเจียก อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ห่างจาก
ตัวเมืองอุบลราชธานีประมาณ ๕๐ กิโลเมตร ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ การคมนาคมจากตัวเมือง
ตามถนนสายอุบลฯ-ตระการพืชผล ผ่านอ.ตระการพืชผลจนถึงบ้านม่วงเจียก จะเป็นถนนลูกรังจนถึง
บ้านม่วงเจียก สภาพถนนเข้าหมู่บ้าน ถึงแม้จะเป็นถนนลูกรังบ้างในบางตอน ความลำบากในการเดินทาง
ก็มีไม่น้อย แต่ก็สามารถเดินทางถึงโดยรถยนต์ได้

วันที่ศึกษา วันอาทิตย์ที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๒๓

ผู้ร่วมเดินทางศึกษาคนควา

๑. อ. ทินกร อัศไพบุลย์
๒. อ. ถนอม ศรีทานันท์
๓. อ. ชีระ โกมลศรี
๔. นายสมพงษ์ ทัฬหิมหิน
๕. นายสมศักดิ์ —

ผู้ให้ข้อมูล

๑. นายโสม	คำแดงสกล	ผู้ใหญบ้านบ้านม่วงเจียก
๒. นายประสิทธิ์	แก้วชัย	อาจารย์ใหญ่ ร. ร. บ้านเจียก
๓. นายแปง	ชันสิงห์	ผู้มีความชำนาญเรื่องแคน
๔. นางบุญยัง	—	อายุ ๖๐ ปีผู้มีความชำนาญเรื่องการพูดผญา

๑. ข้อมูลจากนายแปลง ชันสิงห์ ผู้ชำนาญเรื่องแคน อายุ ๕๓ ปี

ผู้สอบถาม อ.ทินกร อัครไพฑูรย์ และผู้ร่วมเก็บทาง

นายแปลง ชันสิงห์ อายุ ๕๓ ปี มีบุตร ๑๐ คน ชาย ๕ หญิง ๕ ทุกคนประกอบอาชีพทำนา พืชผลการทำนาแต่ละปีประมาณ ๒๐๐ ถึง ๓๐๐ ไร่ หักด้วยตัวเองโดยพึ่งจากเพื่อนพยายามฝึกด้วยตัวเองตั้งแต่ อายุ ๒๕ ปี ตอนแรกก็ชอบฟังเพื่อนเห็นว่าสนุกมาก จึงเป็นแรงคลใจฝึกหัดให้ลูกชายเป่าเป็น ๑ คน คน หนึ่งในบ้านเป่าเป็น ๒ คน วิธีการหัดก็ค่อยๆ บอกไปที่ละเล็กทีละน้อยจนเป่าเป็น

ลายแรกที่เป่า เป็นลายแคนทางซ้าย เหตุที่เรียกไปซ้ายเพราะมีคันทิ้งนิ้วหัวแม่มือเป็นเสียงยืน มีลูกเล่น (สอย) ลูกกลมลูกหวาน เป่าประกอบการรำกลอน ตอนแรกก็เป่าให้หมอลำในสมัยเก่าเพราะสมัย ก่อน หมอลำจะไปลำที่ไหน จะไปหาหมอแคนที่บ้านที่จะไปลำแสดงว่าทุกบ้านในสมัยก่อนต้องมีผู้สามารถ เป่าแคนหมอลำได้

คำว่า ลาย (เพลง) ลาว เรียกว่า "ทาง" ทางที่ ๒ เป็นลายสาวหยิกแม่หรือลายใหญ่ หรือลายหลังส้อมใหญ่ หรือเอ๋ยใหญ่ จะช้ากว่าลาย ทางซ้าย เข้าบรรยากาส การรำเรียก โหยหวนพอดตอนท้ายจะเร็วเป็นจังหวะ เคยเป่าให้กับวงหมอลำ ที่ลำเป็นพวก (หมอลำหมู่) ในสมัยก่อนสนุกมากเมื่อหนุ่มๆ เป่าแคนเลาะบ้าน คุยสาวในตอนกลางคืน

ทางที่ ๓ สาละวัน วิธีการ คิกตุก (ปัดให้เกิดเสียงคลอ) ในแบบยาวน้อย (เสียงจะสูงขึ้น) สามารถเล่นสูงต่ำ เอื้อนได้ ไพเราะมาก เป่าประกอบเพลงสาละวันเป็นจังหวะอย่างไพเราะมาก

ลายที่ ๔ ภูไทเลาะตุบ ภูไทคือประชาชนชาวอีสานแถบจังหวัดริมแม่น้ำโขงจากหนองคายจรด อุบลราชธานี คำว่าเลาะตุบ หมายถึง ชาวภูไทเดินคุยสาวจากตุบหนึ่งไปยังอีกตุบหนึ่ง (ตุบเหมือนกระทอม จุกนไคประมาณ ๑๐ - ๒๐ คน)

การเลาะตุบ เมื่อถึงหน้างานประเพณีเลาะตุบ (ราวเดือนธันวาคมจนถึงกุมภาพันธ์) ชาวภูไท จุกนไคตามประเพณีเลาะตุบ หมู่บ้านไปทำบุญหมู่บ้านนั้นจะมีหนังส้อมบ้านอื่น เขารวมบุญ (ฮวมบุญ) โดยมาก มาอยู่ในตุบ (กระทอม) ซึ่งหมู่บ้านที่จัดงานขึ้นทำไว้ให้เรียบร้อยแล้ว จะมีทั้งคนแก่ พระภิกษุและที่ขาดไม่ได้ คือบรรดาสาวงามของแต่ละหมู่บ้าน ดวงจันทร์เต็มดวง หมู่ของแต่ละตุบก็จะเป่าแคนจากตุบหนึ่งไปตุบหนึ่ง คุยสาวเป่าไปเรื่อยๆ จนครบบางครั้งจะเวียนเป่าคุยไปเรื่อยๆ ทั้งคืน จังหวะลายแคนช้าๆ สามารถเดิน

ตามจังหวะไคอย่างช้าๆ เสียงแคนคล้ายๆกับเป็นเสียงเรียก-ถามถึงสาวๆที่อยู่บนตม

ลายต่อไปลายที่ ๕ ลอยหัวคอนตาล ช้าๆ แท้เร็วกว่าภูไทและตมเล็กน้อย จะมีผู้ร้อง ทำนอง ลำพรสวรรค์ มีลูกคู่ให้เสียงปรบมือและร้องให้จังหวะไปด้วย กลอนที่ลำจะเป็นกลอนที่ไคจากฉญา

ลายที่ ๖ ลายเอ็นไท (เรียกเทพไท) มีจังหวะเร็วกว่าลายหัวคอนตาลแต่ไม่เร็วเท่าลายทางสั้น เป็นลายที่มีเสียงแปลก พังแล้วให้ความรู้สึกว่าเป็นเสียงแคนที่เป่าเพื่อบูชาเทพไท ซึ่งกำลังฟังอยู่ใกล้ๆ ลึกลับ แต่ไม่โหยหวนสมกับคำเรียกลายกันว่า ลายเอ็นไท

ลายที่ ๗ ลายผีฟ้า จะเร็วกว่าลายเอ็นไทจังหวะเร็วเท่าลายทางสั้น เป่าคล้ายกับลายทางสั้น แต่มีเสียงกลางแซก ถึงแม้จะเร็วแต่ถอนหวาน มีการเปลี่ยนแปลงเสียงต่ำไปหาเสียงสูง จากสูงมาเสียงต่ำ ชันลงอย่างไฟเราะ ลึกลับเข้บรยาภาศ สมนับชื่อเรียกลาย "ลายผีฟ้า"

ลำ มีลำเพลิน ลำพัน (ลำเวียง) ลำกลอน (กลอนทางสั้น, กลอนทางยาว, กลอนลำเตย) ลำเตยหัวคอนตาล, ลำพรสวรรค์, ลำกังหาว, ลำภูไท

ลำเตยพรสวรรค์ - หัวคอนตาล - กังหาว - ภูไท ใช้กลอนฉญา (พูดฉญา) แตกต่างกัน ตรงที่จังหวะ การเอื้อนเสียง

ลำพรสวรรค์ สำหรับประกอบพูดฉญา จีบสาว (คุยสาว) มีหญิง-ชาย ลำโต้ตอบกัน

ลำกังหาว (กังถวาย, ลำห้วยถวาย) ราษฎรบูชาเทพไท มีท่าพ่อนรำประกอบและมีลูกคู่ให้จังหวะ และทำเสียงประกอบ

ลำภูไท ลำคล้ายกับพรสวรรค์ แต่เร็วกว่าพรสวรรค์ โต้ตอบหญิง-ชาย

หัวคอนตาล เหมือนกับลำภูไท แต่เอื้อนเสียงช้ากว่าลำภูไท และช้ากว่าลำพรสวรรค์ ชาย-หญิง โต้ตอบกัน

พูดฉญา

ความสำคัญคือใช้พูดเกี่ยวพาราสีหนุ่มสาว

ผู้ให้ขอมูล นางบุญยัง ชื่อเรียกทั่วไป ชาวบ้านเจียง อายุประมาณ ๒๐ ปี บุคต ๑๑ กม

แตกอนเคยพูดใช้เวลาคุยกับหนุ่มๆ ที่มาคุยด้วย สมัยก่อน สาวๆ พากันเล่นหนังสือ อ่านหนังสือ

(เป็นโบราณ) เรื่องกาละเกษ ฌมหอม,สินไช, กาคำ แต่ก่อนอ่านโบราณได้ ทุกวันนี้สายตาไม่ดี คำฉญา จึงเพียงแต่ส่วนที่จำได้เท่านั้น แต่ก็สามารถโต้ตอบได้

ข้อมูลจากผู้นำหมู่บ้าน นายโสม คำแดงสด เกิดที่บ้านเจียด ต.เจียด สถานที่ศึกษาบ้านม่วงเจีย เคยยังไม่แยกเป็นบ้านม่วงเจียด มีประชากร ๑,๓๐๗ คนปี ๒๕๒๒ แยกที่ปากทางเข้าตั้งเป็นหมู่บ้านคอนตัว มีโรงเรียนที่บ้านเจียดโรงเดียว แยกแล้วเหลือ ๗๓ ครอบครัว แยกไปตั้งหมู่บ้านคอนตัว มีวัด เลี้ยงใน หมู่บ้าน ๗๓ ครัว ๑๐๒๐ ครัว ส่วนบ้านเจียดซึ่งเป็นหมู่บ้านเก่ามี ๑๐๔ ครัวเรือน เคยมีหน่วยราชการสาธารณสุข เข้ามารอบรมและเกษตรตำบลมาบ่อยมาก ยังไม่เคยมีหน่วยงานหรือผู้ศึกษาเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมเขามาศึกษาเลย เคยมีการอบรมลูกเสือชาวบ้าน ในหมู่บ้าน มีการตั้งกลุ่มสนใจเกี่ยวกับการเกษตรและถือว่า เป็นหมู่บ้านในเขตทดลองทำปุ๋ยหมัก ทำ ๓๔ ครอบครัว

กำนันชื่อ นายปี ขันหาดี ตำบลเจียดมี ๑๕ หมู่บ้าน ยังไม่มีโรงเรียนมัธยมประจำตำบล นักเรียนต้องเดินทางไปเรียนที่อำเภอเขมราฐ

ข้อมูลจาก นายประสิทธิ์ แก้วอิน คุรุใหญ่ ร.ร.บ้านเจียด

โรงเรียนบ้านเจียดมีครู ๑๒ คน มีนักเรียน ๓๔๔ คน มี ๑๒ ห้องเรียน วิชาศึกษา ๒ คน เปิดสอนจาก ป.๑ - ป.๖ วิชาคำสุก คุรุพ. นายแก้ว ตามุดดา เกษียณปีนี้ วิชาป.ศ. ๒๗คน ป.กศ. สูง ๔ คน นอกนั้น พ.ม. มีอาคารเรียน ๒ หลัง ไม่มีห้องประชุม มีการโรง ๑ คน โรงเรียนมีโครงการตั้งวงแคน การเรียนการสอน หลักสูตรใหม่ก็ สอนง่ายสบาย เพราะสอนแบบง่ายๆ เป็นชั้นเป็น ตอน ในลักษณะเล่นปนเรียน

ประวัติราชทัณฑ์

โดย อาจารย์ประสิทธิ์ แก้วอินทร์ ร.ร.บ้านเจียก

ก่อนชนชาติไทยจะเข้ามาครอบครองในถิ่นแหลมทองแห่งนี้ ได้มีชนชาติที่เจริญรุ่งเรืองมากอยู่แล้ว ตามนัยหนังสือประวัติศาสตร์ของชาติไทยได้จารึกไว้ว่า มีชนชาติละว้า มอญ ขอม เข้ามาครอบครองอยู่ก่อนแล้ว เมื่อแยกตามเผ่าชนดังกล่าวก็จะได้ว่า พวกมอญคงจะได้แก่ทางภาคกลางตลอดจนภาคเหนือของประเทศไทยปัจจุบัน ส่วนทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออกของประเทศคงจะเป็นที่อยู่ของพวกละว้าและขอม อยู่ปะปนกันมาก่อน ดังเราจะเห็นได้จากวัตถุโบราณที่ปรากฏให้เห็นว่าเป็นของพวกนี้เป็นส่วนมาก เพราะฉะนั้นศิลปต่างๆ ก็คงจะสืบทอดต่อกันมาเป็นทอดๆ เช่น จำแนกออกเป็นอาณาจักรต่างๆ คืออาณาจักรศรีวิชัย อาณาจักรโคตรบูรณ ส่วนอาณาจักรนี้จะตั้งอยู่แถบลุ่มแม่น้ำโขง ตั้งแต่เหนือลงมาตลอดจนถึงอาณาจักรของพวกขอม ทุกๆอาณาจักรก็ย่อมมีศิลปประจำเผ่าพันธุ์ของตนเองเป็นธรรมดา แต่ละพวกก็มีแบบฉบับเป็นของตนเอง และต่างคนก็ต่างทำ เพื่อเป็นสัญลักษณ์ประจำเผ่าของตนเองจะโดยเพื่อความสะดวกหรือความสำคัญและหรือจากคำสั่งของผู้นำเผ่าก็ตามหรืออาจจะเป็นเพราะ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในระหว่างการไหว้เจ้าก็เป็นได้ พวกนี้เข้าใจจากอนศาสนาพุทธยังเผยแพร่มายังไม่ถึงจึงทำให้แต่ละกลุ่มชน ต่างก็มีสิ่งยึดเหนี่ยวน้ำใจ เพื่อเป็นกำลังใจของพวกตนเองด้วย แม้จนกระทั่งศาสนาพุทธเผยแพร่มายังมาถึงแล้วก็ตาม ในเมื่อคนใดนับถือมาจนตกเป็นมรดกแล้วก็ยากที่จะลืมได้ ฉะนั้นจึงตกทอดเป็นมรดกสืบทอดกันมาเรื่อยๆ กว่าจะลืมของเก่าได้หรือนิยมของใหม่ก็ก็ต้องใช้เวลาอันชิวๆ ปัจจุบันนี้ก็ยังมีการนับถือโชคกลางอยู่ เช่น นับถือผี เทวดา และนางไม้อยู่เป็นต้นว่าเคารพนับถือต้นไม้ใหญ่จอมปลวก หนองน้ำ และป่าที่รกๆ ก็เข้าใจกันว่าทุกแห่งมีเจ้าของรักษา หากใครไปทำมีกรรมร้าย เป็นต้นว่าไปหักล้างถางพง เจ้าผู้รักษานั้นก็จะโกรธเคืองเขาให้และแล้วก็จะบันดาลให้เป็นไปตามแต่จะบัญชาให้ไปกระทำผิดนั้นเป็นไปต่างๆนาๆ เป็นต้นว่า ที่เป็นนั้นเป็นเพราะเจ้าของผู้รักษาสสิ่งนั้นโกรธเคืองให้ ฉะนั้นจำต้องไปขอขมาโทษ หากไม่เช่นนั้นแล้วก็จะถึงที่ตายได้ ด้วยความกลัวของคน ก็จำต้องทำทุกอย่างเพื่อความอยู่รอดต่อไป การขอขมานั้นไม่เหมือนกันเสมอไปจะโดยวิธีใดก็ตามแต่ จำเป็นต้องยอมปฏิบัติตามทุกอย่าง เช่นมีการขอขมาว่า ถาหายจากเจ็บป่วยแล้ว จะหาของที่ต้องประสงค์มาถวายให้เป็นต้นว่า ข้าว กล้วย หนุ่ ไก่ ลิง เหล้า และอื่นๆอีกทั้งนี้แล้วแต่ใครจะไถ่อะไร และความเข้าใจว่าเทพเจ้า

ผู้รักษานั้นจะพอใจด้วยการนับถือแบบนั้น นอกจากจะถวายสิ่งดังกล่าวแล้ว บางรายซึ่งใจมากก็จัดให้มีการ
 ปล่อยถวายอีกด้วย เรื่องเช่นนี้ยังมีปรากฏอยู่จนเท่าทุกวันนี้ เช่น ผีกระโทก ผู้ป่วยเมื่อผีไท่เข้าสิงแล้ว
 จะรักษาให้หายยาก จนกว่าจะมีการรับปากว่าจะนับถือและคอยปฏิบัติตามจึงจะหาย และพอถึงฤดูปีนาก็
 จัดให้มีการปล่อยถวายภาษาพื้นเมืองเรียกว่า "เลี้ยงขวง" ในทำนองเกี่ยวกับการปล่อยรายอมมีข้อผิดแผก
 แตกต่างกันออกไป เช่นการรำตงหวายก็เหมือนกันคำเดิมมาจากคำว่า "ตั้งถวายรำถวาย" คือการจัด
 ให้มีการปล่อยถวายแกสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนยอมรับนับถือกันเอง ต่อมาคำนี้ก็สักร่อนไปทีละน้อยๆ จากคำ
 ว่าตั้งถวายรำถวาย ก็เหลือเพียงไปเป็น "ตั้งหวายรำถวาย" ยิ่งกว่านั้นก็หัดสั้นเข้าเหลือเพียงว่า "ตั้งหวาย"
 เฉยๆ เมื่อก่อนถือว่าเป็นการรำชั้นสูงและต้องรำในพิธีเท่านั้น หรือไม่ก็ใช้รำต้อนรับบุคคลสำคัญและแขก
 ผู้มีเกียรติแต่ต่อมาเมื่อผู้เฒ่ามาใช้รำในงานเทศกาลต่างๆ จนกลายเป็นการพนันๆ ธรรมดาๆ ไปละเกือบ
 จะสูญไปแล้ว ทุกวันนี้จะมีอยู่ก็เป็นส่วนน้อยและหาชมได้ยาก สำหรับพิธีการแบบนี้จะต้องมี **ลาม(หลาม)**
 ที่มีความสามารถเข้าใจและรู้เรื่องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นได้ ดังปรากฏอยู่จนทุกวันนี้ เช่นผู้จะประพิธีในการ
 สิ่งเกี่ยวกับทางศาสนาพราหมณ์นั้น (พราหมณ์) จากท่านผู้รู้ใดเล่าให้ฟังว่าพิธีการแบบนี้จะมีกี่ตอนเมื่อ
 ครบรอบปีคือ หนึ่งปีจะมีครั้งเดียวโดยมากมักจะจัดขึ้นในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ มีนาคม นี้เพราะ
 ระยะนี้เป็นช่วงที่ทุกคนว่างงานและประกอบกับผู้ที่กระทำความผิดก็มักจะคาบโทษตัวเองให้ไต่รอบปีพอดี
 การคาบโทษนี้เรียกว่า (บา) ถ้าหายจากป่วยแล้วหรือทุกอย่างโดยผลตามความมุ่งหมายของตนแล้วพอ
 ถึงฤดูปีเดือนมา ก็จัดให้มีการแก้บนขึ้น เช่นจะเป็นการถวายการปล่อยรำให้ ดังนั้นพอถึงฤดูปีดังกล่าว
 แล้ว ทุกคนที่ไต่บนไว้ จึงพากันมาทำพิธีแก้บนดังกล่าว พอทุกคนมาพร้อมกันหมดแล้วพิธีก็จะเริ่มโดยหัว
 หน้าหรือพ่อครู ก็เริ่มพิธีด้วยการเอาของที่ทุกคนมาแก้บนนั้นขึ้นห่อ แล้วจุดเทียน พร้อมกับประกาศ
 ออกไปใครผู้ใดที่ยังไม่แก้บนก็ให้เอามาสิ่งของดังกล่าวนี้ก็ได้แก่ ไก่ปิ้ง ๑ ตัว เหล้า ๑ ขวด หัวหมู
 หัวควาย แล้วแต่ใครจะโทษหนักเบา นอกจากนั้นก็มีข้าว และของหวานต่างๆ ต่อจากนั้นพ่อครูก็จะ
 ป่าวร้องหรือเชิญให้มารับเอาของที่ต้องการนั้นไปและขอให้เจ้าของจงอยู่สุขสบายก็อย่าได้มากระทำความ
 อีกต่อไป ว่าแล้วก็เทเหล้าและน้ำลงในอาหารเหล่านั้นจนตลอดเมื่อทำพิธีเสร็จแล้ว การปล่อยรำก็จะมี
 ขึ้นโดยพ่อครูจะเป็นคนรำเชิญให้เทพเจ้าต่างๆ เขามาสิ่งแล้ว พวกลูกรำก็เริ่มได้ คนตรีต่างๆ ก็เริ่ม
 บรรเลง พวกปล่อยรำต่างก็กวาดกวาดตามแต่ตนถนัด ส่วนคำร้องนั้นโดยมากจะเป็นคำ **ขียน** ยอพระผู้เป็น
 เจ้าและขอให้พระคุณของท่านได้มาช่วยคุ้มครองให้ทุกคนในที่นี้จึงมีความสุขสวัสดิ์ เครื่องดนตรีก็มีเพียง

แคน พิน ซอ หิน เล่นเป็นทำนองประสานกับผู้ร้อง ส่วนพวกที่รำก็เอาไปเรื่อย ๆ ใครเหนื่อยก็หยุดพัก หายเหนื่อยแล้วก็ต่ออีกทำอยู่อย่างนี้จนรุ่งสว่างจึงสลิกกันไป พืชเล็กผู้เป็นพ่อครูก็จะเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้น ขึ้นสู่สถานที่เดิมก่อนและจะประกอบพิธีส่งเสียดังนั้นอย่างน่าดู โดยการไว้อาถัยอาวรณ์ต่อกัน บางรายถึงกับ ร้องไห้เพราะความซาบซึ้ง

ควยเหตุนี่เองข้าพเจ้าได้ไปสังเกตและได้เคยร่วมพิธีกับเขาควย เห็นว่าเป็นของแปลกก็ควร จะเอามาปรับปรุงประกอบทั้งลีลาของการรำและท่าฟอนก่อนชอย ทำนองร้องก็นำฟังดี จึงได้ลอง เอามาฝึกเด็ก ๆ และเห็นว่าทำได้ก็เป็นที่พอใจมากทั้งนี้ได้เริ่มต้นมาแต่ปี ๒๕๐๕ เป็นต้นมาและได้เคยนำ ออกแสดงในงานต่างๆ เห็นเป็นที่นิยมของผู้พบเห็นเป็นจำนวนมาก จากนั้นจึงได้ดัดแปลงท่ารำให้เข้า กับกาลสมัยยิ่งขึ้น จนเมื่อปี ๒๕๑๓ ได้พออนุรักษ์จากอำเภอบางกอกมาได้รับคำยกย่องเป็นอย่างมาก และต่อมาปี ๒๕๑๔ - ๒๕๑๕ ในปีนั้นทางจังหวัดได้จัดให้งานปีใหม่ที่ทุ่งศรีเมืองได้เปิดโอกาสให้ อำเภอบางกอกไปร่วมแสดง นายอำเภอยะรัง ขณะนั้นคือ นายมานิต ศัสมา จึงได้ไปตกลงกับหัวหน้า ศ.ว.พ. คือ นายสมพร กลิ่นพวง ให้ออกแสดงร่วมกันโดยทาง ศ.ว.พ. เป็นผู้ออกงานขายของการ แสดงเป็นของอำเภอยะรัง และอำเภอก็ได้มอบต่อให้ข้าพเจ้าพร้อมควยคณะคือ น.ส.ลาวัญย์ คนชัยัน และนายประชุม อาจหาญ บำรุงมาได้รับความชมเชยเป็นพิเศษ ที่แปลกก็เพราะว่ารำทั้งหว่านนี้เป็น ของใหม่คือยังไม่มีใครรู้จักมาก่อนเลยและต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ได้เอาแสดงในงานชุมนุมลูกเสือที่ทุ่ง- ศรีเมือง จ.อุบลราชธานี และในปีต่อๆมาก็ได้มีโอกาส แสดงบ่อยครั้งคือที่อำเภอบางและที่อื่นๆ บาง จนต่อมาทางอำเภอก็ได้มีโอกาสประกวดแข่งขันพร้อมควยชบวนแห่ในปี ๒๕๒๑ ก็ได้เอาเข้าชบวนแห่อีก ครั้ง ต่อมาทางโรงเรียนอุบลวิทยาคม ได้มีโอกาสจัดรายการศิลป์ ทางอีสาน ท่านอาจารย์ใหญ่ได้ส่ง คณะครูมาขอตนฉบับเนื่องจากท่านได้มาเห็นตอนที่ท่านเป็นวิทยากรที่สนามมวยเจียคเมื่อปี ๒๕๑๖ นั้น ข้าพเจ้าจึงได้ให้ไปแล้วท่านก็ได้นำไปปรับปรุงท่ารำให้เข้ากับกาลสมัยอีกต่อหนึ่งควย แล้วท่านก็ได้้นำราย การนี้ออกรายการโทรทัศน์ ที่จังหวัดขอนแก่น แล้วก็ยังได้เอาออกแสดงในงานแห่เทียนปี ๒๕๒๒ และปี ๒๕๒๓ อีกควย และขณะนี้ก็ชมรายการอยู่ที่นั่นควย

ต่อมาข้าพเจ้าได้มีโอกาสเข้าไปศึกษาต่อที่ วิทยาลัยครูอุบลราชธานี ในระดับปริญญาตรี อาจารย์
ศิริเพ็ญ อุตไพฑูรย์ หัวหน้าฝ่ายนาฏศิลป์ได้เห็นตอนที่แสดงในงานตนเทียน เห็นว่าเป็นศิลป์ของทาง
ภาคอีสานโดยแท้จริงท่านจึงคิดจะส่งเสริมและได้มาเอาต้นแบบฉบับไปถึง ๑๑ ท่าท่า และท่านก็ไปปรับปรุง
เพื่อให้เข้ากับกาลสมัยต่อไปและ ปี ๒๕๒๓ คณะของอาจารย์ทินกร อุตไพฑูรย์ ก็ได้มาอีกเนื่องจาก
ท่านได้เป็นผู้ค้นคว้าหาข้อมูลในเรื่องศิลป์พื้นเมือง และวัฒนธรรมของภาคนี้ จึงได้มาศึกษาค้นคว้าต่อ
ไปเพื่อจะได้เป็นศิลป์ที่แน่นอนต่อไป และข้าพเจ้าก็ขอให้การรำท่งหวายนี้จึงเป็นสมบัติของชาวบ้าน
ม่วงเจียกและบ้านเจียก ตลอดจนทั้งภาคอีสานของเราต่อไปจนนานเท่านานเทอญ.....

นายประสิทธิ์ แก้วชิน

ครูใหญ่โรงเรียนบ้านเจียก

ตำบลเจียก

อำเภอเขมราฐ

จังหวัดอุบลราชธานี

ผู้ก่อตั้งรำท่งหวายขึ้น

หอสมุดแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ ร.๙ นครราชสีมา

นางเอี่ยมเมื่อเสียนละครแมนเห็นหน้าหัวใจชายนั้นละครแมนอีกหอยามชายมานั้นละครแมนพบพอ
เห็นน้องเคออีกแมนใจใจอายนั้นสาวงาม คนงามเอ๋ย

นาง เอยจุตประสงคนอดะแมนตอไม จึงไคแบกและกะเงาขัวมาจิตประสงคและเรื่อนาวา
แบกไมพายและกะเงามาพรอมคนงามเอย

นาง เอยอุปมาจะละแมนอายแล้วเปรียบดังงักจะละแมนกำฟ้าหลงทางมากะละฟากอีเฒ่ามาเดว
 นนสาวคนงามนางบอหลกจะละแมนหญาเพื่อนางบอเกิดอจะละแมนหญาเลี้ยงครองถานนแต่ลิตายมิตไค
 นนสาวคนงาม คนงามเอย

นางเอ๋ยพอบานเอากะละแมนส์ตัวขามหานุมากระแมนโนมวัง อูบมัยหนีละแมนคังอายคอยถา
นอละแมนผู้เดียว ทัดสินใจจะบอไฉฉิมเจ้าเกาพันปีกระไลฉิมน้อง คนงามเอ๋ย

โอรสองค์แรกสะกิดแม่จนกระทั่งหายขาดจาก ขาดอดนอนละเมอฝันไป
เคอให้หญิงไทยใจพิชิตเลี้ยงดูจนคลอดลง เคอสาวคนงามเอย

ล้ากลอน ลำเพลิน โดยอาจารย์ ป. จินรัตน์

๐. พอแต่เปิดฉากแสงตาส่องมองเห็น เจ้าผู้จันทร์ วันเพ็ญ เกินกระจางอยู่เทิงฟ้า
โอยนอ นาย หลายวันแล้วแตนางปองหาชู้แสงตาแลไธฐอยากชู้ชอนบอนนอน คิคอนต่อนนำแต่ต่อนคำตัน
แมวสวกรคเมืองคนหมั่นใจแต่นำอายๆๆ
๐. โอยนอ นาย ฟัง เกอแก้วแวต่ายอกสง่านับแต่เห็นคนมากะบ่อคือหมอนอาย ชายโกผู้สว
เจ้าอวยลวยกล้วยโหมพวมสุก เกินหวากุหัวใจอยากแหล่นำคนโกๆๆ
๐. โอยนอ นาย ฟัง เกอแก้วแวต่ายคอกขา นับแต่เห็นคนมากะบ่อคืออย่างพี่คนนี้พี่ชา "โสภา
เพียงพระจันทร์ลอยเด่นจันทร์ลอยเด่นอยู่กลางนภา ดวงจันทร์บออยู่กลางเวหาเราต้องสบสายตาที่จันทร์
ยามมอง" ส่องเขาจอมมองจันทร์เคอฝันงสิจ้องไธพี่พระจันทร์เจ้าสอกลาง อุกหวากวางยานแต่หางไกล
นางอาดัยคนสวดยานปัยกายหมายชอน.....
๐. โอยนอ นาย หลายปีแล้วแตนาง คอยหาพี่กะบ่อมีสิไคไผชอน กลอมนอน คิคอนต่อนนำแต่ต่อน
คำตันใจกระสันนำชายบอหมายหนีพอนอย ๆ ๆๆ
๐. โอยนอ นาย หลายปีแล้วแตนาง คอยถ้ามักผู้ชานผู้นี้สิเป็นบ่าปวงไป คาคสิไคหากสิขอยเวินมา
พอปานกันกับปลาสองหาแตแนวชนๆๆ
๐. พอแต่เปิดฉากตานางส่องมองหา ผอโสภาคคนสวยให้อวยตามาทางพี่ๆ.. โอยนอ นาย ชาย
คนโกโสภาเพียงหลอสังมางามกะคอนอกคอกควนวยตาหรือแหมน เกิกเตพาพระอินทรปอนแงตกตกกะตก
เมืองเขาอุณเมมาแตแหมจอง มองหาอายกะมองกายแลงเป่า เขาบอเกินกะอยู่ไคแหมอายกะอิมเองเป็น
ควางแควงคืออังกจักร อุกหัวใจเคมกับาวพี่ชายบอครองไคๆๆ
๐. โอยนอ นาย ทางหลายแสนมันจใจผู้ไค จักสิไปแสนไคหรือเห็นอเทบอเห็นใจไปแสนไคผู้ค
ป่าปลอยสา สายเห็นอเทบงสู่เฮาหยุดพักบอเคินสาชาจำใจแล้วทางบอเหียวมันเกาเกิกป่าเลาฮกเฮือ
เลือสิเขาอยู่แถมแถมเออยแถมอองตองสุกไธเป็นของไผสิ่นำเวินแหวนอจนไคๆๆ

๐. พอแต่เปิดปากออกมาสองมอง เพล็นสวยเหลือผู้ยืนฟังอยู่หว่างแถมทางซ้าย โอยนอนนาย
สายสมรฉายยอกคุณนางแทน เห็นแต่ฟ้ากำแหงแลฉายบอเห็นใจอุณ เชนตั้งทางในไผ่ลึมาเป็นแพน แพน
หมอมพนางกะยังว่างๆ

๐. พอแต่เปิดปากกันนางสองมองหาขอโสภณงาม อย่างอย่างตามนอเมื่อนาน โอยนอ
ชายมาเมอฉายมาเอนาง เป็นขุ คนผู้คังนองบอดองบอผู้ชา พิจากรูณาหมู่บางพอสำอางจงไปรคเห็นใจ
รักอันหมั่นแสนอยู่แค้นไกล แตนอนนี้ปักใจกับพี่ชายเคียว เหลียวมาบางกรณนางแทนอย่าเห็นแก่รูปร่าง
นางชีรวชอชา ใจอุณอาเปิดป้องคองชายหมายอยากเป็นแพนนอนกล่อมกันอยู่ในมุ้งๆ

๐. โอยนอนชาย พังเคอแก้วแววตาพัวดอกหล้าตะวันตกต่ำคอยคอยบอเห็น "จำเป็นจำ
ใจจำพักพราก จำใจจากดวงใจไกลสมร ไคปลัดถิ่นที่หวังทั้งที่นอนแสนอวรพีแฉวนะแก้วตา " ตาวันคอย
ลงแดงแสงกำ ตาวันคัมคแล้วเงาไม้ไผ่บังไปบอยังยอหวังว่าลึคืนกลับ ยามตาวันลงดับหมอมพนาง
คณิงอายๆ

๐. พอแต่เปิดปากมานมุงหมานแพรคานเขียว สาวหมอจำใจเคียวก็มีชายอยากหมายซอน
โอยนอนนาย จาในเรือขลุ่ยว่าความฮักมาเหลนกลุ่มสิกลุ่มไวกะบอพัง จนกระทั่งนางจงกจวง หวัง
สิทวงความฮักก็แหมนางบหมานางห้วยามมือค้วจับจอมองใสจวงผูกตาวค่อนาวใสจวง ปินลวงควงจวง
ไคส่งวิญญาน แสนสำราญหัวใจไผ่ชายหมายซอน นางคาญยอนอารมณ์โหมม แสนระบบทรวงขลุ่ยพู่หวัง
จนกระทั่งตายให้สว่างหัวใจ ไผ่ลึมากันทางไคฮักลงลายมวนๆ

๐. โอยนอนนายเหลียวเห็นฟ้าเมฆาเป็นโหง่นกอนถอโพนถอเลาเป็นเหลาถอเอือนเมฆเหลน
เลื่อนไหลผานโสมกัน แสงดาวน้มนลับหมเย็นคราวยน้อยพลอยเคลอนเลื่อนหายฉายส่องเป็นแสงทองส่อง
พน้ใสจำถั่วแคนทุกแวนแควนใสส่องคือทองบุบอหุ โทนนางพลอยแหมบอเคนออายๆ

๐. โอยนอนนายเหลียวเห็นฟ้าเมฆาไหลผานนานๆ เป็นก้อนกลิ้งคังมาอยากขึ้นฟ้าไปเป็นหมู่เทวา
เทวคาเมืองคนหมั่นใจเอนางนอ "ไม่สมปองใจนางแทบจะชากยามนิราศจากไปไกลกันเราจากกันทั้งสุข
สรคแต่เคลวคลาจากกันนับวันแต่เมียงมอง " นางแลจอมองหาคุณผู้ประเพณีชิตขึ้นต้นทางหว่างทาง
เจ้าผู้สาวออกคุณคอกตาง บออยากหางสายใจแสนอาลัยนำชายผู้หมายมาซอน.....

คำกลอนรำเตย

๐. กว่งจันทร์นึ่งยังดูฟ้าควงสุริยาอยู่กับดวงจันทร์ กลางคืนดูกับกลางวัน แต่ของฉันไม่มีคู่ครอง
ทำให้หมองหัวใจ เจ็บอกนอนไฟไหม้เจ็บใจนอนฟ้าผ่าหากินแต่เชื้อไก่โจน ไค้โชนโห่อยู่คนเดียวโอ
โน่นละหนานายหนาไอหนาเลาคิงกลมเอ๋ย ไอหนาเลาคิงกลมเอ๋ย

๐. มอง มอง มอง มองมองฉันใช้สายตาเหวี่ยงจ้องแลมองเจอแฟนใครๆ เข้าจ้อง กว่งตา
นั้นตองตอกัน คืนวันมันหมุนไปเลื่อยปีเคียนจึงบอญ จิตใจนางมันหลอหลอนหาชู้พอได้ปากเวา น้ำบ้านเป็นบ่อมี
ไอโน่นละหนานายหนาไอหนาเลาคิงกลมเอ๋ย

๐. ฝนตกนอยยังดูเอือนนกกับกินเคียนนอยยังดูอ้อมตอกหล่มยังดูเหมือนเห็นเป็นแฟนอายอ้อมบอเป็น
กลางเว็นกลางคืนนั้นบอมีวันสิดาหลอยบอมีถอยฮักทั่วกลาวหนาบอมีลาตนแถม เจาญเกมเอ๋ยเกมนางแนม
เคอคนสวยเจาญมวยมมคกเจาญกกมค้ำ อยากแหลนน้าเคอเมื่อบ้าน

๐. เพลิน ๆ ๆ แสนสุขเหลือเกินเพลิกเพลิวินญา สุขอื่นไม่ชนะดูราไม่เหมือนกว่งตาเราสบตาจ้อง
บอกว่าเราสองรักกัน กลางวัน คืน นอนฝันเพื่อจนหลงละเมอนอเ็นออกส่อคือจิงเห็นसानอนหน้าอายไคมา
ฝ่ายหมายเมียง ไอโน่นละหนานายหนาไอหนาเลาคิง กลมเอ๋ย ไอหนาเลาคิงกลมเอ๋ย

๐. โออายเอ๋ยสองเรานั้นเคยไค้ผูกไค้จายอกรักคังควงชีวา โปรกเถิกโปรกมาเป็นคู่ของนาง
"บอมีหวางบอมียามวางคือค่านางนอคิกชอคี่ ความฮักมันมาจุกจิสันลื้ออยู่บอเป็น ตาเหลียวเห็นแต่หนังสือ
นอยของชายถิมมาส่งขาว สาวค่านางนอฮักฝักฟาวเอาชุมผาหมนอน ไอโน่นละหนานายหนาไอหนาเลาคิง
กลมเอ๋ยไอหนาเลาคิงกลมเอ๋ย

๐. รอนๆ อาทิตยรอนๆ ยามอัสดง คอญๆ ลับหนุ่ไม่ลง ยามอัสดงดาวน้ลัฟไฟให้หว่าคณา
หัวใจ เรไรนอมนมาฮอง กระหิงทองนอเจาฮองห้ายามฆ่าดาวน้ไฟเพด คืออายสืออย่างมาไอโน่นละหนา
นายหนา ไอหนาเลาคิงกลมเอ๋ย ไอหนาเลาคิงกลมเอ๋ย

ประวัติรำทังหวาย โดยสังเขป

เรียบเรียงโดยอาจารย์ทินกร อติไพบูลย์ จากปากคำบอกเล่าของ

อาจารย์ประสิทธิ์ แก้วธิน อาจารย์ใหญ่ ร.บ้านเจียก อ. เขมราฐ จ. อุบล

เดิมทีนั้นชนชาติไทยและลาวที่อยู่ตามลุ่มแม่น้ำโขงทั้ง ๒ ฝ่ายนี้มีความเป็นปึกแผ่นแน่นหนานับหน้า ถือตาเป็นพี่น้องซึ่งกันและกัน และมีขนบธรรมเนียมประเพณีคล้ายคลึงกันบางอย่างก็แทบจะเป็นแบบเดียวกัน เช่นการนับถือผีสง นางไม้ การเคารพ กราบไหว้ เทวดา ปูตาต่างๆ เมื่อเกิดเหตุผิดจากกรรมคา ปกติวิสัยที่เคยเป็นอยู่ขึ้นมา ก็เข้าใจว่าสิ่งที่ตนนับถือ เคารพกราบไหว้นั้น โกรธ จึงบันดาลให้มันเป็นไป อย่างนั้น จึงได้มีการกระทำพิธีขอขมาหรือบวงสรวง โดยมีหัวหน้าเป็นผู้บอกกล่าวกับสิ่งเหล่านั้น(หัวหน้าเดิม เรียกว่า "หลาม"(ลาม) หรือบางท้องถิ่นก็เรียกว่า "เฒ่าจ่า") เป็นผู้ติดต่อสื่อสารเหล่านั้นเพื่อขอขมาแทน ชาวบ้านโดยมีการจัดเครื่อง เช่น บูชา เช่น ข้าวสาคู พวงไก่ วัว หมู เป็นต้นและยังได้จัดให้มีการ ตั้งถวาย พอนรำถวาย ด้วยอีกเพื่อเป็นสิ่งที่แสดงถึงการเคารพบูชา ต่อมาคำว่า "ตั้งถวายพอนรำถวาย" นี้ได้สืบทอด ไปตามเวลามาเป็น "ตั้งหวายรำถวาย" สืบต่อกันเรื่อยมาเรื่อยๆ เข้าไปจนใช้เรียกกันในปัจจุบันคือเรียกว่า "ตั้งหวาย" ในสมัยต่อมาได้จัดรำทังหวายต้อนรับข้าราชการที่ไปตรวจราชการทางอำเภอเขมราฐและต่อมาประชาชนได้นิยมนำมาแสดง เมื่อมีงานประเพณีประจำปี เช่น งานบุญบ่องไฟ งานประเพณีแห่เทียน เข้าพรรษา งานบุญพระเวส งานบุญฉลอง โรงเรียน วัด บ้านต่างๆหรือแม้กระทั่งงานกิจกรรมเกี่ยวกับการแสดงแคมป์ไฟของหมู่ลูกเสือชาวบ้าน ก็ยังนิยมนำไปแสดงและได้นำไปแสดงกันอย่างแพร่หลายในตัว จังหวัดอุบลราชธานี ทางโรงเรียนอุบลวิทยาคมก็ได้นำไปออกแสดงสถานีโอโรทัยของ ๕ ขอนแก่นเป็นการ แด่แพร่ศิลปการพอนรำประจำจังหวัดด้วย

ทางวิทยาลัยครูอุบลาก็ได้นำไปแสดงที่สวนสนุกแฮปปี้แลนด์ บางกะปิ กรุงเทพฯ ในงานสัปดาห์ ชื่นชมเอกลักษณ์ ไทย เมื่อปี ๒๕๒๒ และแสดงงานประจำทุ่งศรีเมืองอุบลฯ งานมรดกอีสานทั่วค.มหาสารคาม ปี ๒๕๒๒ ด้วยและได้รับความนิยม ชื่นชม จากประชาชนที่ดูการแสดงโดยทั่วกัน

ลักษณะการรำทังหวายนี้ต้องใช้ศิลปในการเคลื่อนไหวกลองตึงตัว ไม่ทำเป็น แขน ขา สะโพก ศรีษะ บั้นเอว ฯลฯ ก็ตามจะต้องอ่อนช้อยนวยนาด ตามจังหวะของดนตรีซึ่งไม่เร็วหรือช้าเกินไป เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบมีดังนี้คือ แคน พิณ ขอ โหม่งฆ้อง ฉิ่ง ฉาบ เวลาแสดงก็มีร้องคลอให้ เข้าจังหวะ ดนตรีและมีการแสดงพอนรำไปด้วย พร้อมกับมีนางรำที่ใส่เสื้อด้วยคำว่า "เยือกๆ " ซึ่งหมายความว่าให้เป็นระเบียบพร้อมเพรียงกัน ส่วนไปทางวิทยาลัยครูอุบลฯ ได้เพิ่มเข้าไปอีก เพื่อให้เกิดความไพเราะ สนุกสนานยิ่งขึ้น

แข่งต่งหวาย

โอ — — — วาสนาอันน้อย (บคอยไคฮวพชาย) เอ — — — เอ

ช.ญ. บัคน ขากัยอนอแม่มือนอม ชุติกรนอแม่มกราบ ชุสลอนนอแม่มอบนัว ถวายไคคอกผู้อยู่เิง
คนงามของ (อาย, นอง) นีน้า หนาคิงกลม

ญ. ชายเอย จุคประสงค์นอแม่มหมายแมง เพื่อเผยคิลบ่พบ้านเก่าของไทยเฮนอตั้งแต่ตัง
โบราณพุนให้เพื่องพ่ายพี่ของนองนีน้า หนาคิงกลม

ช. ปู่เป็นทางนอเพื่อเคินแถม ทางอีล่านันบ่ให้หลุคหลน วิทยาลัยครูอุบลนอแม่มพวกพรอง นำน้า
ฮองออกโชนา เหลวพิคนงามนอเอย หนาคิงกลม

ญ. ชายเอย หาเอาตังนอแม่มหวายแข็ง ลำแต่เหิงนอบ้านเจียคกอ สืบแตกอเคอชุมผู้เฒ่า
โบลานพ่นคอกหินกระหายๆ อายพิคนงามนองเอย หนาคิงกลม

ช. คำนาง คั้นจบๆ นอแม่มจิ้งนอง งามๆ นอแม่มจิ้งนอง สับไปนอแม่มกินขาว ห้วนนอแม่ม
นำไก คั้นชลาฮเคอแม่มจิ้งอาย กินขาวคอกแม่มบายปลา ทายหลามคนงามนีน้า หนาคิงกลม

ญ. ชายเอย คิคเห็นกราวนอแม่มเฮาเวาในเถียงนาคันบ่มีฟาก แม่สิดากนอแม่มไม้คอน แม่สียอน
นอแม่มไม้แต่คีนองนั้นแต่ผู้เดียวๆ อายพี่ของนางนอเอย หนาคิงกลม

ช. นางเอย ไปขเมียนนอแม่มนำอาย เมียนนอแม่มอายบ การถอายนบให้เสีย คาเลี้ยอายนบ
ให้จาง อายสิดายนอแม่มเป็นช้าง เอราวัดคั้นไคของชี่ ตายเป็นรณนอแม่มเท็กชี่ ใหนางนอง
คอกแม่มชี่เมีย ชุพิคนงามนอเอย หนองหมาวอ

ญ. ชายเอย ยานบจริงนอแม่มจิงว่า สีมพูเจ้าจิงว่า ยานเป็นตอกนอแม่มม้คกร้า คำน้าแล้วคอก
เหยียบโลตม อายพิคนงามนองเอย หนองหมาวอ

ช.ญ. บัคน ขอส่งพรสะละแม่มไปให้ไปให้ทหารไทยคั้นผู้กล้าแกน ทั้งชายแดนและตำรวจน้ำ อ. ส.
กล้าคั้นจงเจริญสรว เสริญญญูเจานอ ขอให้สุขนอแม่มถวนหน้าปวงประชาทุกคั้นทุกวันๆ
คนงามของ (อาย, นอง) นีน้า ชำบายคิ

ช.ญ. (เออาลา ลาลาลาที) ขอให้โชคคิเถิดนะแพนจา (เสียงจากลูกทุ่งบ้านนา) โชคคิเถิดนารอพัง
กันใหม่ (ถ้าหากสนใจจะหนูขอขอบคุณ) (คั้นไกลคั้นไกลกันแล้ว) (เอือแจวมันไกลตะมั่ง)
คอกสะมั่งมันไกลผู้จากตน จากตน ผู้จากตน ผู้จากตน บมีไคแม่มกลิ่นหอม นันละนาวลๆนา
ละนาพ่นวๆนา (หางตาเจ้าสัททาลา) (คินันขอลาไปแล้ว) เจ้าไปแล้ว

